

Zaterdag

den 4 April.

FRANKFORT, den 31sten Maart.

In een handelsbericht uit Konstantinopei, van den 26sten Februarij, leest men het volgende: — « De krijgstoerusting is hier zeer groot, en men is inzonderheid daarover verbaasd, dat de Porte al hare behoeften met gereed geld betaalt; zij heeft in dit opzigt een veel billiker systeem aangenomen dan voordien. Men vraagt zich, hoe de schatkist de daartoe noodige sommen verkrijgt, en niemand weet deze vraag te beantwoorden; want de vrijwillige bijdragen uit de provincien ter bestrijding van de oorlogskosten waren wel in den laatsten tijd zeer aanzienlijk, maar toch niet evenredig aan de uitgaven. De Turkische kooplieden, die anders niet darr met de grootste omzigtigheid zaken met de Porte doen, zijn er thans zeer begeerig naar en bieden zelfs credit aan, dat echter niet aangenomen wordt. — Veertien geregelde regimenten, ieder van 2000 man, zijn omtrent op ommarsch en uit het arsenaal vollegd geworden; zij zijn op marsch naar Schumla. Drie galleien liggen in de haven gereed om naar de Zwarte Zee af te zeilen. — Sentenzen intenen, dat aan den afgezeten groot-vizier het bevel zal opgedragen worden over een aanzienlijk korps, dat in Livadie tegen de Grieken zal werkzaam zijn. Hij is in den geest der Albanezen nauwelijks bekend, terwijl de nieuwe groot-vizier, Reschid-pacha, bij het volk gehaat was.

— Uit Bocharost wordt den 14den Maart het volgende gemeld: De Russische troepen zijn van alle kanten naar den Delta in aantocht, het lijdt wel geen twiifel, dat men de Turkische Donau-vestingen wil sluiten, doch tevens de bezis der operatiën van Varna te baat zal nemen. Men weet, dat van de zijde der Turken groote aanstalten ter verdediging gemaakt worden, en is bij de Russische armee daarop volkomen voorbereid.

PETERSBURG, den 21sten Maart.

Het officieel dagblad beoelst heden het volgende bericht: « Wij haasten ons de kust van Romania, onder bevel van den schout-bij-nacht Kumani ondernomen is. De gemelde admiraal meldt in zijn verslag van den 5den dezer, dat het hem gelukt is, den 28sten Februarij het aan gene zijde van Burgas gelegene fort Sizopolis (Sisacholi) (*) te vermeersteren, en den bevelhebber deszelfs, een pacha van 2 paardenstaarten, met 46 officieren van het garnizoen krijsgewangen te maken. Bij deze gelegenheid is een groote voorraad levensmiddelen en krijgshoeften, alsmede 11 afstukken geschut in onze handen gevallen. Door het bezit van Sizopolis zijn wij meester van eene der beste reeden aan de Zwarte Zee.

LEIPZIG, den 20sten Maart.

Heden acht dagen kwamen hier 40 studenten uit Halle aan, die op straat openlijk een Leipzigh student mishandelden en eenen anderen op de kamer overvielen en de openbare rust stoorden. Veertien hunner zijn sedert in hechtenis genomen en zitten op het raadhuis. De prorektor Muhlenbruck uit Halle heeft verzoek gedaan tot hunne loslating, om hen te Halle voor het gerigt te brengen; doch hetzelfde is van de hand gewezen.

LONDEN, den 1sten April.

Maandag avond is de bill tot het toestaan van gelijke regten aan de R. Katholijken in het Huis der Gemeenten met 320 tegen 142, en dus met eene meerderheid van 178 stemmen, aangenomen, na zeer warme debatten, in welke de marquis van Chandos, de heeren Banks Moore, sir Ch. Wetherell, gewezen procureur-generaal, de heer Sadler en sir R. Inglis nogmaals den maatregel hebben bestreden en de sollicitateur-generaal, de minister Peel en de heer Fitzgerald dien hebben verdedigd. De bill op het kiesregt is mede doorgestaan.

De minister Peel heeft gisteren met een aantal leden van het Huis der Gemeenten de bingeponeer bill, tot emancipatie der Katholijken en tot het verhoogen van het kiesregt, aan het Huis der Lords gebragt, welke er door een aantal lords niet luid gejuich ontvangen zijn. De bill is op voorstel van den hertog van Wellington voor de eerste maal gelezen en Donderdag aanstaande voor de tweede lezing bepaald, na dat eene poging der tegenstanders van de katholieke zaak, om dit tot den daarop

(*) Eene stad op den zuidelijken kant van den zeeboezem van Messambri of Burgas gelegen. In de nabijheid zijn nog de overblijfselen van eenen steenen muur te zien. De overige meer noordwaarts gelegene steden van dezen zeeboezem zijn Messambri, Acholiu, Burgas en Tschingane-Iskelessi.

volgenden Maandag te verschuiven, mislukt was. Ook de bill rakende het kiesregt is ten eersten male gelezen.

PARYS, den 30sten Maart.

Heden is in de Kamer der afgevaardigden de beraadslaging over het ontwerp van wet der departementale organisatie begonnen.

— Een der dagbladen meldt, op grond van brieven uit Rome, dat men het als zeker stelt, dat de kardinaal Gregorio tot Paus zal verkozen worden. Hij zou den naam van Alexander aannemen. Men beschrijft hem als een zeer verdraagzaam prelaat.

— Men heeft met den laatste Spaanschen post geene brieven of dagbladen uit Lissabou ontvangen.

— In een der dagbladen leest men het volgende:

« De generaal Jackson is, bij eene groote meerderheid, tot president der Vereenigde Staten benoemd geworden. Dit voorval heeft in Europa meer opzien gebaard dan in de Amerikaansche republiek, en dat moest het wel. In Europa heeft men gemeend, dat de verheffing van een militair opperhoofd tot de hooge waardigheid van president, het voortteeken was van eene aanstaande verandering in de binnen- en buitenlandsche staatkunde der Vereenigde Staten, terwijl zij bij de Amerikanen slechts geldt voor een bewijs van darkbaarheid jegens eenen burger, die groote diensten aan het land bewezen heeft.

Bij ons maakt men zich een verkeerd denkbeeld van eenen Amerikaanschen generaal: men denkt, dat het iemand is omringd van eenen schitterenden staf en vergezeld van adjudanten, die zelf met militaire pracht nitgedost, met niets anders dan den krijg bekend is, en slechts behagen schijnt in heerschappij en het zien uitvoeren van manoeuvres. Dit is eene verkeerde voorstelling: de generaals in Amerika worden, even als die in het oude Rome, tot burgerlijke betrekkingen opgeleid, en bekleeden posten, tot welke kunde en kennis der wetten vereischt worden. De generaal Jackson is in regterlijke bedieningen geweest; hij kent de staatsregten van zijn land goed, en men kan hem van omverwerping niet denken, indien hij ook maar van eene omverwerping mogt droomen. Washington, de grootste man der nieuwere tijden, doordien hij de grootste burger was, heeft den weg afgebakend, die de opvolgende presidenten niet verlaten kunnen; hij heeft het voorbeeld van belangeloosheid, van onderwerping aan de wetten, van zuivere liefde tot de vrijheid gegeven. Wie zou nu tegen haar in opstand darven te komen? De slavernij kan op den Amerikaanschen grond geen wortel vatten; de vrijheid wordt in dit gelukkige land door de zeden en gewoonten, door aller belabgen en vooral door de ver gevorderde verlichting beschermd. De generaal Jackson zal, daarvan zijn wij zeker, zich aansluiten aan de rij der bekwame, helderziende en vaderlandlievende mannen, die tot heden met de uitvoerende magt in de Unie zijn bekleed geweest.»

— Een der dagbladen meldt, dat de conferentiën, welke te Londen met betrekking tot het traktaat van 6 Julij plaats hebben, bijna afgelopen zijn. Men verzekert, dat tusschen de Engelsche en Fransche regeringen de volmaakte overeenstemming heerscht omtrent de staatkunde, welke men ten aanzien van Turkije en Griekenland volgen zal. Ook meent men, dat de genomen besluiten van dien aard zijn, dat de Sultan meer tot het maken van schikkingen zal genegen zijn, en de beide regeringen met vrucht zullen kunnen werkzaam zijn tot herstel van den yrede in het Oosten. Ten aanzien der grensbepaling van de Grieksche provincie schijnt men het eens te zijn, doch zij zal slechts voorloopig genomen, en te Konstantinopel zal men, zoodra de gezanten er teruggekeerd zijn, daaromstrent nadere schikkingen maken, alsmede ten aanzien van de regeringswijze, de te betalene schatting en meer andere bijzonderheden.

GEND, den 30sten Maart.

Den 16den dezer heeft te Menlebeke, district Thielt, provincie West-Vlaanderen, een treurig voorval plaats gehad; het bewijst, hoe noodzakelijk het is, door een verstandig onderwijs de nootlottige gevolgen der onkunde en vooroordeelen, die nog op het platte land bestaan, te verhoeden.

Eene oude vrouw van 88 jaar, welke door vele heden in de gemeente als eene tooverheks werd beschouwd, ging met een B. hare aanverwanten in de nabijheid van hare woning een bezoek afdelen. Bij hare terugkeering, wilde zij, daar zij vermoedde dat zij op hare kennis nissen gaan nitrusten; doch bij ongeluk verloor zij de sleutel, die trad een naburig huis binnen, welks bewooner was, die

haar voor eene tooverheks lielden. — Zoodra zij binnen treedt, valt hij op haar aan, slaat haar met eene ijzeren blaaspijp, en smijt haar de deur uit, waar zij in onmagt op eene mestvaalt nedervalt. Bij onderzoek is gebleken, dat der oude vrouw een arm gebroken is en dat zij zwaar aan het hoofd is gekwetst. De schuldige is dadelijk in hechtenis genomen. Men zegt, dat hij de daad alleen gepleegd heeft omdat hij aan deze oude vrouw de schuld gaf van den dood zijner eerste kinderen, en daar zijne vrouw zwanger was, vreesde dat hetzelfde ongeluk weder gebeuren zou.

Mengelwerk

EVENWIGT VAN EUROPA.

De tegenwoordige oorlog geeft meer dan ooit stof tot gesprekken over het zoogenaamde *evenwigt van Europa*, een oud en geliefd steekpaardje der hedendaagsche politici. Dat Keizer NICOLAAS een vastgesteld plan volgt, en reusachtige ontwerpen wil uitvoeren, welke reeds door PETER I beraamd zijn geworden, schijnt minder ingang te vinden, dan het gevoelen dat *Turkije's* onafhankelijk bestaan voor de algemeene rust der staten van *Europa*, een onmisbaar vereischte is. Of men hierbij niet het oog verliest, dat *Turkije*, ofschoon door Sultan MAHMOED reeds eenige (zeer partiële) hervormingen hebbe tot stand gebragt, echter in de hoofdzaak nog geenszins kan gezegd worden, met de overige staten van het beschaaft *Europa* op gelijken rang te staan; dat het bestaan van *Turkije* een geheel ander bestaan dan dat van alle Christen staten is, en dat het door een ander, meer met het overige *Europa* iastemmend bestuur vervangen zoude kunnen worden, zonder op te houden een onafhankelijke staat te zijn; dit alles zullen wij nu niet onderzoeken, doch slechts een paar woorden over het zoo algemeen gezigde woord *evenwigt* voordragen, om die aan het gevoelen onzer lezers te onderwerpen, of h'mne gedachten over dit belangrijk stuk op te wekken.

Om de magt van eenen staat na te gaan, kan men niet geheel en al te werk gaan naar den omtrek of de grootte van zijn grondgebied, doch geheel onverschillig is echter die omtrek niet, alzo de geest een ligchaam noodig heeft, alzo grootheid altijd iets ontzagbarends is; alzo eene groote massa door eene andere groote massa moet opgewogen of bestreden worden. Het is de uitwendige grootte, en het inwendige leven van den staat, door steeds toenemend vertier van volksvlucht en handel, naar welke elke monarch behoort te streven, tot dat zijn rijk in deze opzichten, evenredigwijze, voor geen anderen staat moet onder doen. Men heeft een *evenwigt van magt*, zonder *evenwigt van grondgebied* gezocht, en meende het problema opgelost te hebben, wanneer de vereeniging van verscheiden kleine staten een bolwerk tegen de magt van een grooten naburigen staat uitmaakte; somtijds ook heeft men de ongelijkheid (of evenredigheid) der staten als noodzakelijk tot behoud van het *evenwigt* aangemerkt. In onze tijden schijnen deze dwalingen als hersenschimmen erkend en verworpen te worden. Wat is dan toch het *evenwigt* der staten, en waar bestaan de middelen om zulk een *evenwigt* (zoo het noodig voor het algemeene heil is) te bereiken?

De uitdrukking zelve is wiskunstig, en beteekent eene rust, die uit de wederkeerige werking van tegen elkander gestelde krachten voortvloeit. Zulk een rustpunt kan alleen gevonden worden door een aanhoudend streven der verschillende krachten, om zich tegen elkander te verheffen, derwijze, dat er, zoodra eene dezer krachten buiten werking geraakt, hier of daar een overwigt bestaat. Willen wij dit nu op de staten van *Europa* toepassen, dan moeten wij vooreerst bedenken, dat eene balans een dood ligchaam is, en dat de staten uit levende en werkende wezens bestaan. Wanneer de staten nu, als levende wezens, hunne krachten tegen elkander verheffen, dan vermeederen zij ook wederkeerig hunne krachten, want leven is werken, en werkzaamheid is krachtvermeerdering. De staten, die elkander in *evenwigt* moeten houden, nemen, gevolgelijk trapsgewijze toe in krachten. Zoo is het inderdaad geleg met de staten die zeer voorspoedig een hoogen trap van bloei bescikt hebben, *Rusland*, *Engeland*, *Nederland* en meer andere. Met deze toeneming hunner magt, houdt echter het *evenwigt* van die staten op, die in magt en kracht verminderd zijn. Een verbond van staten is geen staat op zich zelf, en behoort daarom niet eigenlijk in de categorie van het *evenwigt* der staten plaats te vinden. Een staat kan zich niet ontbinden, omdat hij uit menschen is zamengesteld, die zonder staat niet kunnen leven; maar een verbond van staten kan zich ontbinden, omdat het uit staten zamengesteld is, die reeds bestaan hebben, voor dat het verbond aanwezig was, en gevolgelijk buiten dat verbond kunnen blijven bestaan.

Er kan en moet onder de staten een *evenwigt* plaats vinden; maar dit vereischt gelijke krachten der staten onderling en wederkeerig; en waar deze krachten niet gelijk zijn, wordt naar bondgenooten omgezien. Deze bondgenooten zijn echter slechts dan noodig, wanneer een minder magtige staat door eene grooteren staat bedreigd schijnt te worden. Zoodra hij op zijne beurt aagtiger wordt, gaat de bondgenoot naar de andere zijde over. Het zijn derhalve de bondgenooten, die, als 't ware, in de

weegschaal der staatkunde geworpen worden, om die schaal in *evenwigt* te brengen.

Zoo is het in onzen tijd, en zoo is het in alle tijden geweest. DROMOTHENES en PITT hadden in dit opzigt volkomen dezelfde wijze van zien. Tot nu toe is het *evenwigt* minner van langen duur geweest, zoo het immer wezenlijk bestaan heeft. Zijn er, in den tegenwoordigen toestand der menschelijke zamenleving, middelen om zulk een rustpunt voor de Europeesche Staten te vinden, of is al wat men daarvan zegt en schrijft louter hersenschimmg?

Aan de Redactie!

Geheel en al ben ik het eens met, ik zal maar zeggen den heer H., wanneer hij in het Mengelwerk der Arnh. Courant van 3 Maart H. zegt: (geene tegenbedenkingen kunnen het gezag der waarheid vermindern; zij dienen alleen om derzelve luister te verhoogen.) Echter meen ik, dat de heer H. in gemelde Courant, onder het woord: *algemeene verlichting*, hier te veel, en daar niet genoeg gezegd heeft; althans hij en ik zien op die zaak niet in gelijken zin; en daar de heer H. wel bedenkingen op zijne woorden wil afwachten, zoo zal het mij aangenaam zijn, alleen om der waarheid wille, wanneer gij het volgende ook eene plaats in uw geacht Dagblad wilt inruimen.

Mijnheer H.!

Indien gij mijne letteren hierboven hebt gelezen, dan zult gij gemerkt hebben, dat ik niet geheel eenstemmig met UEd. denk. In sommige punten durf ik uwe woorden wel voor de mijne overnemen; echter zal ik mij hoofdzakelijk bepalen bij dat, waaromtrent ik meen, met UEd. te moeten verschillen.

Het eerste bestaat hierin: Gij zegt, dat de edele bedoeling der maatschappij tot nut van 't algemeen allangs is verbaasterd — en men eindelijk zoo verre schijnt gekomen te zijn, dat men alle menschen, van welken rang of stand zij ook zijn mogen, tot geleerden en wijsgeeren wil vormen. — Wat de bedoeling dezer maatschappij was geeft gij zelf op. Ik noem dat doel met het geen gij in het slot van uw stuk zegt *verlichting*. Dit woord zal dan, volgens ons, de volgende beteekenis hebben: het onderwijs te verbeteren, en vooral kennis en zedelijkheid onder de geringe standen te verspreiden, om daardoor het yezenlijk nut van allen te bevorderen; en verder: hij (de mensch) leere denken over zijne pligten, als mensch en als burger; hij leere in de christelijke godadienst zijnen God als Vader te vereeren, en eene zalige bestemming verwachend te verwachten; hij leere de natuur beschouwen, om er God te loofen kennen en Hem dankbaar te zijn in alles.

Maar wijkt nu de maats. tot nut v. 't A. van deze bedoeling af? is hare bedoeling wezenlijk verbaasterd? Gij beweert ja, en wel omdat de land- en handwerksman te veel wordt onderwezen. Ik meen, dat dit zoo niet is. Waar toch zijn de bewijzen voor uwe stelling? Blijft het weleer door ons bebouwde land thans woest liggen? Integendeel, woeste gronden worden ontgonnen, en de landbouw neemt toe, hetwelk ik een heilzaam gevolg der tegenwoordige verlichting noem. En aangaande den handwerksman: ja aan hem schiet nog veel te wenschen over. Maar is zijne levenswijze dan waarlijk zoo veel erger, dan zulks voor het tegenwoordige stelsel van verlichting plaats had? Gesteld, dat dit bevestigend kon beantwoord worden: zal dan nog iemand, die denken kan en wil, daarvan beweren, dat deze schuld ligt bij gemelde maatschappij?

Of zijn deze standen ook oproerig tegen vorst en vaderland? zijn de gevangenhuzen thans meer opgeuld met menschen uit hunnen stand? is die stand, naar evenredigheid van de gelegenheid tot vorming, wel iets slechter dan de overige standen? Men zegge hier niet, dat zij verlijnd worden, en zij daardoor hunne misdaden meer weten te verbergen. Deze stelling, toch, kan alleen dan waar zijn, wanneer men zeer zeker weet, dat er meer misdrijven plaats hebben, dan voor de tegenwoordige verlichting, en waarvan de daders niet verder bekend zijn dan alleen, dat men weet dat zij tot den haren stand behoren. Weet men dit niet, dan vervalt ook de stelling, dat de menschen slechts verlijnd worden. En wanneer wij de algemeene bestemming der menschen, of de verlichting, zoo als wij die bepaald hebben, onder het oog houden, heeft die maatschappij dan wezenlijk te veel gedaan, met ook aan de lagere standen eene meetkunde enz., voor hen zoo juist geschikt te geven? Is de kennis en wijsheid dan bij uitsluiting het erfdeel van slechts sommigen, zoodat die sommigen hunne talenten in de aarde begraven mogen? Zouden zij zich gelukkig rekenen, wanneer zij leefden onder menschen, die, bij het zien eener staartstaar, de handen te zamen sloegen en in verwondering uitriepen: wel Domine! is dat waarlijk zoo met menschen handelen gemaakt? of die dit verschijnsel aanzagen, als ware het een gewisse profet? — Gij vraagt, welke gedachten zich bij den geringeren zullen vormen, wanneer hij zich niet al die kundigheden (zou dit kunnen?) niet toe-gerast, die in den aanzienlijken worden gevorderd. Ik antwoord u wanneer die er niet deugdelijk zijn, dan behoeven wij niet ver naar de gedachten van den verlichten geringen te zoeken; — en met het oog op onze ver-

lichting, zoude ik kunnen vragen: wat in dergelijk geval de aanzienlijke moest denken?

Gij wilt even min als ik, hetgeen eenmaal een FORLON zeide, namelijk, dat men het volk moest gewennen om hooi te eten. Neen, wij willen, dat de menschen zullen vorderen in kennis, zedelijkheid en godsvrucht. Hiervan sluit gij noch ik niet een mensch uit. Zonder kennis ook, laat zich geene zedelijkheid denken: dus, zal de zedelijkheid bevorderd worden, dan moet er kennis zijn. En zedelijkheid leidt tot godsvrucht; deze twee zijn zoo naauw verbonden, dat de laatste zonder de eerste onbestaanbaar is. Hieruit volgt, dat men, om de menschen al naauwer en hechter aan godsdienstigheid te houden, daarom moet beginnen met het ontwikkelen van de kenvermogens. Nimmer echter verlieze de opvoeder en onderwijzer uit het oog, om steeds bij de ontwikkeling van het verstand aan de vorming van het hart te arbeiden. Heeft dit laatste geen plaats, dan keur ik, even zeer als gij, de wijze van opvoeden en onderwijzen af; want dan wordt onze verlichting niet bevorderd. Ook de *maatschappij tot N. v. A.* heeft dit altijd zeer goed begrepen en zij begrijpt dit nog. Maar mogen, kunnen die menschen, welke wij willen verlichten, dan wel vreemd blijven aan de bewuste wetenschappen? Zij moeten vorderen in kennis; maar dan moet hun daartoe de gelegenheid gegeven worden, en ik geloof, dat men zulks veelmeer met eene milde, dan met eene karige hand moet doen. Zij moeten niet noodig hebben; om veel tijd en kosten te besteden, ten einde slechts in de gelegenheid te geraken om zich te kunnen oefenen; want daardoor zouden zij worden afgeschrikt en in slaap vallen.

En nu vraag ik, hoe men beter zal doel treffen, dan door aan het volk te geven zulke boekjes, als door de genoemde maatschappij gegeven worden? Waarlijk, door zulke werkjes zal men geene eigenlijk geleerden of wijsgeeren maken; hoe komt men toch aan de vrees hiervoor? Of heeft dit plaats, dan weg met de hooge scholen; dan zal men buiten dezelve nu spoedig zien, of een staat van enkel geleerden zoo zeer te vreezen is: immers wij er nog nimmer zulk een staat op aarde is geweest, kan men zich daarvan ook niet wel een gunstig of ongunstig denkbeeld vormen. Wij willen ons dus ook niet, *a priori*, daarover verblijden of bekoorlijken; want dit zal toch wel altijd slechts een denkbeeldige staat blijven. — Zullen wij menschen in gehoorzaamheid aan God versterkt worden, dan moeten wij steeds verhevene gedachten van Hem, in ons geloof aankweken; en wat is daartoe beter in staat, dan dat wij Hem in de schepping en in den bijbel leeren kennen, zoo als Hij zich daarin heeft geopenbaard? En is dan eene natuur- en scheikunde, vooral zoo als die door de maatschappij zijn uitgegeven, niet uitmuntend geschikt, om Gods grootheid meer kennelijk te maken; leidt alles, wat zij gaf en geeft, niet rechtstreeks of van ter zijde om ons te vervullen met eerbied voor, onderwerping aan en vertrouwen op den Albestuurder? Vormt deze kennis niet de hoogere en lagere zielvermogens; geeft men alzo niet de beste stof tot nadenken, zoo over zich zelve als over alles, wat ons omringt; leert alzo de mensch aan de eene zijde zijne grootheid, en aan den anderen kant zijne geringheid niet op de beste wijze inzien? — Alzo wordt hij niet alleen bekend met zijne plichten als mensch en als burger; maar hij wordt ook aangespoord om die te volbrengen. Door de doelmatige verspreiding van zulke wetenschappen, wordt hij algemeen beschaafd, en niet uit vrees, of enkel om den broode, maar uit gevoel van plicht en geweten; zal hij zich gedragen zoo als het behoort. — Dat dit doel niet overal even zeer wordt getroffen, mag geenszins strekken ten verwijte aan de bewuste Maatschappij. Zij doet hetgeen zij kan en moet, om aan hare bedoeling te beantwoorden. Even zoo is het met het volk tot wetgeleerden te maken, zoo als gij het noemt. Ik vraag u in ernst, mijn heer! waar noemt de naar onze verlichting wel gevormde man, het schadelijk, dat de menschen weten wie zij zijn, met wie zij in betrekking staan, en hoe die betrekking is? — De tooneelen der Romeinsche Patriciers en Plebejers willen wij niet in onzen staat herboren zien; evenmin als wij instemmen met de trawanten van GESLER, welke tot de Zwitsers zeiden, dat men de boeren zelve wel voor den ploeg konde spannen. Eerder houde ik mij verzekerd, dat gij het althans hierin met mij eens zijt, dat het gelukkig is, wanneer men het volk leert inzien en gevoelen, welke zegeningen aan een maatschappelijk leven zijn verbonden; wanneer het eenig begrip heeft van de zorgen en de kosten, die er noodig zijn, om een staat te besturen, en van de verpligting, om zoo veel mogelijk is, bij te dragen tot bevordering van orde en welzijn. Maar dan kan het toch ook niet geheel vreemd blijven aan de wetten en de gesteldheid van den staat. En is het ook wel te verantwoorden, wanneer men zich er op toelegt, om het volk met opzet onkundig te houden, aangaande iets, dat het rechtstreeks mede aangaat? — Laat hen dan het genoegen smaken, van de natuur te bewonderen; laat hen hunnen schepper, onzen Vader, leeren kennen en zich verheugen in zijne alomvattende liefde en menschenmin; laat hen het genot hebben, om, in den omgang met menschen, zich niet als dieren of slaven, maar als menschen te kunnen gedragen; laat hen, zoo veel mogelijk, deelen in de zegeningen en zegeningen, welke in ons maatschappelijk leven zijn te genieten. Het is niet aangenaam voor de *maatschappij tot N. v. A.* als zij haren natuurgenoot en broeder, bij de laatste afwijking van het alledaagsche, dadelijk verlegen ziet, en hem hoort spreken van slechts spook en heksen, van wonderen en duivels — of, wanneer zij ontdekt, dat arglistigheid, booze begeerte en lage spozucht haar misdadig doel bereiken ten koste van onkunde en onnozelheid. Waarlijk, de verlichting, al mede door deze maatschappij aangebracht, zal niet dienen, om het gevoel van onderlinge behoefte en afhankelijkheid, dat gij het eenige steunsel van den staat gelooft te noemen, te doen verloren gaan; mits er van dat gevoel geene misken gedaan worden, die ons aan eenen ALBA en TORQUEMADA doen denken. Dat zich dan de *maatschappij tot N. v. A.* ten dezen opzichte vrij onledig houde; zij zal den geringen stand niet in waarlijk geleerden herscheppen. Dit behoeft ook niet; maar gaarne had ik, dat men het zoo ver brengen konde, dat de advocaatjes wat minder geloofd worden; ik wil zeggen, dat zij wat minder in aanraking kwamen me,

de lagere standen. Hierdoor zouden die arme lieden een penninkste besparen; en, wordt het proces verloren, dan is die rechtsgeerde zoo ligt in perikel; om, door zich zelve te dekken, bij die eenvoudige zielen een kwaden dunk, aangaande de registers, te weeg te brengen. Wij verwerpen de Ignorantijnen; de *maatschappij tot N. v. A.* doet dit ook, en ik wensch, dat zij nimmer zal werkzaam zijn, uit een beginsel, vervat in de woorden van ROUSSEAU, namelijk *puisque plus les hommes savent, plus ils se trompent; le seul moyen, d'éviter l'erreur, est l'ignorance.* Dit weinige is voor mij genoeg, aangaande de *maatschappij tot N. v. A.* hetwelk ik aan de eene zijde beken, voor belangrijke vermeerderingen vatbaar te zijn; en aan den anderen kant met des te minder vooroordeel te kunnen zeggen, vermits ik geen lid van die maatschappij ben, en ook in geenen deele met haar in bijzondere betrekking sta.

Alles nu, wat gij, aangaande de standverwisseling zegt, moge dan eenige waarheid in zich bevatten; echter weet ik niet, hoe gij hiervan de schuld kunt geven aan de pogingen tot eene verlichting, zoo als wij bepaald hebben, vermits er, al uw schrijven wel bekeken, toch niets anders gedaan wordt, dat hetgeen gij zelf zegt te willen: n. l. de vermogens harmonisch ontwikkelen. Daarenboven geloof ik, dat voor deze standverwisseling almede eene groote oorzaak ligt in het openen van jongelingen tot den soldatenstand. Even min kan ik begrijpen, hoe die verlichting schuld heeft, dat eene moeder omtrent haren zoon zoodanig spreekt als gij opgeeft. Men mag echter eene moeder wel wat togeven; alle zijn noch zoo niet, en hoe meer onze verlichting vordert, hoe meer de moeders zullen zien, wat er te leeren is, en hoe minder zij dan verwonderd zullen zijn over een weinig aardrijkskunde. Volmaakt echter zal het wel nooit worden.

In welke vakken op de lagere scholen onderrigt wordt, is u bekend, almede, dat men, door het aanbrenge van deze kennis, hoofdzakelijk doelt, om onze verlichting te bevorderen. Maar neem nu eens al die middelen weg, welke gij zoo nadeelig zelfs keurt, en zeg mij eens hoe er dan aan de bevordering diër verlichting zal gearbeid worden. Ik ben het met u eens, dat er onderscheid ligt, omtrent het onderwijzen (minder omtrent de stof) in de steden en ten platten lande, hoewel de onderwijzer in zijne leerlingen nooit meer dan *vermoedelijk* hun toekomstigen stand kan voorzien, en wij ook geene twee verlichtingen gesteld hebben. Maar hoe gij uwe geopperde stelling *dat de geringe zoo wel als de aanzienlijke recht heeft op meerdere beschaving en uitgebreidere kundigheden*, durft bestrijden, dat begrijp ik niet. Gij vraagt: heeft hij niet hetzelfde recht op meerdere bezittingen, grooter vermogen, aanzienlijker betrekking? En nu komt er, zoo ik meen, een waarlijk scheef antwoord. Gij zegt, dat de wijze Voorzienigheid hem dit laatste (te w. bezittingen enz.) heeft *onthouden*, en dat zij ook tevens wilde, dat hij het eerste (te w. beschaving enz.) zoude *nalaten*. Mij dunkt, dat de Voorzienigheid (hetzij met verbied gezegd) die hem dit laatste onthoudt, ook het eerste wel onthouden zoude, indien zij dit gemis voor hem even noodig keurde als het eerste, en dit is toch geenszins het geval. Dan immers, zouden er uit den geringsten stand niet zoo velen tot de hoogste waardigheden zijn opgeklimmen, hetgeen gij zelf zegt waar te zijn; en ik zoude er bij kunnen voegen: zijn er ook niet velen, die uit den aanzienlijken tot den geringsten stand zijn afgedaald? De ervaring leert mij derhalve, dat hieromtrent *variatio* is. Hoe het mij gaan zal; weet ik niet; maar juist daarom moet ik doen wat in mijn vermogen is, om mijn godsdienstig, zedelijk en tijdelijk bestaan te verbeteren. — Neen, zegt gij, de Voorzienigheid schonk hem ook eene zucht naar vermogen en rijkdom, die hij toch niet mag voldoen. — Ach! waarom dan die zucht gegeven! Zoudt gij mijn heer H. kunnen zeggen, dat gij aan die zucht niet voldoet, en toch volgens eene gezonde verklaring den naam van verstandig kunnen drazen? Waarlijk, mijn heer! indien de geringe stand dacht: «de wijze Voorzienigheid wil niet, dat ik meer tijdelijk vermogen bezit, daarom moet en wil ik mijn poging daartoe maar staken.» — En indien dan tevens die menschen verstoken waren, om hunne beschaving en kundigheden te vermeerderen: wat was die stand dan in eene maatschappij? wat was ieder lid daarvan voor zich zelve en wat zou die maatschappij zelve zijn en worden? — Gij vraagt, of niet iedere wetenschap den mensch boven het dier verheft? O ja. Maar moeten wij de volmaaktheid niet najagen: en is dan hij, die van twee wetenschappen begrip heeft, niet verder boven het dier, dan hij, die dit slechts van eene wetenschap heeft? — Uw bijvoegsel van *alles te weten*, als ook, uw *volmaakt physicus* breng ik tot het bovendenkbeeldige. Verder zegt gij: «de kennis van kunsten en wetenschappen kan kunstenaars en geleerden vormen; de ontwikkeling der vermogens vormt menschen.» Maar eilieve! hoe zal men toch kunstenaars en geleerden vormen, zonder de ontwikkeling der vermogens? En echter keurt gij die ontwikkeling goed. Dat doe ik ook, en ik zeg ook met u, dat de wijziging, in het gebruik der zelve, *moet voorgeschreven door den stand*, dien hij bekleedt in de maatschappij; mits gij er dan ook met mij bijvoegt: *en door zijne verhevens bestemming.* — Doch; mijn heer! ik moet eindigen, en zal ten slotte niets meer zeggen dan deze woorden: de mensch is steeds een raadsel voor den mensch.

Dat wij beide waarheid willen, en door nuttige en deugdzaam burgers en menschen te hebben gevormd, door mede gewerkt te hebben tot *Nut van 't Algemeen*, en daardoor eene streelende voldoening te genieten, dat is uw wensch, en ook die van

Mijn Heer!

U. E. D. van der Denaar,

DE PROFESSOR DOOR EENEN STUDENT BESCHAAMD.

Zeker germaansch professor aan een onzer Zuidelijke universiteiten, scheidt sedert eenigen tijd vermaak, om de Hollanders belagchelijk te maken. — Deze dagen handelde hij over de *cadifscatie*, hetwelk hij naar aanleiding van SAVIGNY eene dwaasheid noemde; tot zob verre het gevoelen van den Berlijnschen hoogleeraar; maar nu voegde er onze generationaliseerde Pruis, op zijn eigen houtje, bij, dat het maken van een wetboek vergeleken moest worden met het maken en opdringen van een officiele gramatica, eene zotheid, die tot nog toe alleen het Hollandsch gouvernement was in den zin gekomen.

De professor rekende op de oppositie, welke er ongelukkig genoeg tegen het Nederlandsch bestaat, en draafde dus in slecht Fransch, en met een aller barbaarsste uitspraak op zijn théma door; dan in plaats van eenigen bijval te erlangen, stond een der bedaardeste en kundigste studenten op, nam het woord, en bewees den hoogleeraar, dat hij geen kennis had van de zaak, waarover hij sprak. De student rigtte zich toen tot zijne medeleerlingen en verhaalde de geschiedenis der zoogenaamde officiele grammatica, handhaafde ook nog in andere opzichten de eer der Nederlandsche natie en beschaamde alzoo zijn overhijnschen en hoogst onvoorzigtigen meester. — Wat doen wij toch met zoo veel Duitsehe professoren?

GESCHIEDKUNDIGE HERINNERINGEN.

Den 3den April 12 maakte augustus, 11de keizer van Rome, TIBERIUS, den zoon zijner huisvrouw LIVIA, dien hij als kind had aangenomen, bij zijnen nitersten wil tot erfgenaam des Rijks.

Den 3den dito 999 werd SILVESTER II tot 142sten Paus verkozen.

Den 3den dito 1287 stierf HONORIUS IV, honderd negentigste Paus van Rome.

Den 4den dito 188 werd CARACALLA, XXIIste Romeinsche Keizer, te Lyon geboren.

Den 4den dito 1631 werd het graven der Haarlemmervaart toegestaan.

ARNHEM, den 4den April.

Het water is hoog in den Rijn aan de Paal:

Den 3 Maart 2 El 0 Palm 0 Duim; gewassen 9 D., gevallen 5 D

Den 4 dito 1 El 9 Palm 0 Duim; gewassen 0 D., gevallen 10 D

Op den 29sten Maart 1829, is te EMMERIK, in den ouderdom van 83 jaren, overleden, de Hoog Wel Geboren Heer J. C.

A. VAN RAPPARD, in leven Ond Justitiarad.

§ § § Het DYKBESTUUR van den ARKE-MHEENSCHEN POLDER presenteert op Woensdag den 15den April 1829, des voormiddags om elf uren, ten huize van H. ROSENHOEDT, Kastelein in het Logement de Vergulde Ploeg, te Nijkerk (op de Veluwe) in het openbaar Aan te bestellen: De LEVERANTIE van 4 à 500 LASTEN PUIN, waarvan het Monster in tijds bij gemelden Kastelein zal ter visie liggen.

Nijkerk, den 2den April 1829.

E. G. ARDESCH.
Secretaris.

A A N K O O P

REMONTÉ PAARDEN.

De COMMISSIE tot den aankoop van Remonté Paarden voor de Kavallerie, brengt ter kennis van de Landlieden en Eigenaren van Inlandsche Rijpaarden, dat zij, met overleg van Zijne Excellentie den Heere Gouverneur der Provincie Overijssel, hare werkzaamheden in bovengenoemde Provincie zal verrigten in de hieronder aangewezen plaatsen en dagen, als:

Te Deventer den 8sten, 9den en 10den April 1829.

Te Raalte den 13den dito.

Te Zwolle den 15den, 16den en 17den dito.

Te Ommen den 20sten dito.

Te Ootmarsum den 22sten, 23sten en 24sten dito.

Te Goor den 27sten, 28sten en 29sten dito.

De Landlieden en Eigenaren, welke Rijpaarden bezitten, geschikt voor de dienst der Kurassiers, Dragonders en Huzaren, en genegen zijn dezelve tegen gereed geld te verkoopen, kunnen deze Paarden op gemelde plaatsen en dagen aan de Commissie aanbieden.

Namens de Commissie,
De Agent van het Departement
van Oorlog,
H. DE BASSOMPIERRE,
Voorzitter.

† † † Op Donderdag den 9 April 1829, des avonds ten zes ure, zal men in het Logement de Zwaan te Velp, ten overstaan

† † van den aldaar residenten Notaris VAN ROSENTHAL, publiek, bij afslag, finaal verkoopen:

Een HEEREN HUIS, bevattende onderscheidene KAMERS, KEUKEN, ruime KELDERS en ZOLDER, mitsgaders DIENSTBODENKAMERS, met ruim KOETSHUIS en STALLING, voor zeven Paarden, staande te Arnhem, in de Bakkerstraat op den hoek der Bentingssteeg.

Welk perceel is ingezet en met de verhoogingen gebracht tot de som van f 9675.

Nader onderrigt te bekomen, ten kantore van voornoemden Notaris te Velp.

† † † Op den 8sten April aanstaande zal te Wageningen bij inzel § § geveld en den 15den daaraanvolgende, telkens des avonds † † om zes ure, in het Logement Gelderlandsch Welvaren, bij toeslag finaal worden verkocht.

Een, voor eenige jaren opgeboord HUIS, cum annexis, staande op het best der stad aan de Hoogstraat en groote route, bevattende zeven zeer goede BOVEN- en BENEDEN KAMERS, twee KEUKENS, KELDERS, ZOLDERS, ruim VOORHUIS, ACHTERHUIS en OPEN PLAATS; SCHUUR en verdere GEMAKKEN, zeer geschikt zoo wel tot afzonderlijk gebruik en bewoning van eene fatsoenlijke familie, als tot het doen van eene Afzake, Winkel enz.

Informatie inmiddels te bekomen ten Kantore van de Notarissen Mr. H. B. VAN DAALLEN en D. BEEK, te Wageningen, voornoemd.

† † † T E H U U R, om dadelijk te aanvaarden, wordt aangeboden het HEERENHUIS, met TUIN en WANDELINGEN, van het LANDGOED de Mathena, bij Zevenaar zeer aangenaam gesitueerd, en zulks met of zonder den grooten BOOMGAARD. Voor elke Familie kan dit Goed tot onkostenbaar en zeer geschikt Zomer-Verblijf dienen, hoezeer hetzelfde zich ook tot aanhoudende bewoning niet minder aanbeveelt.

Informatie zijn te bekomen bij den Notaris P. I. ESTER, in het Kanton Zevenaar. Brieven franco.

† † § De Ondergeteekende berigt, dat deszelfs Schip met allerbeste versch geladen Luiksche KLUIT-KALK aan het Lekskes-Veer, bij Wageningen, in lossing ligt. Wageningen, den 2den April 1829.

D. BEEK.

† † § De Ondergeteekende berigt dat hij eene Lading KLUIT-KALK heeft bekomen, vindt zich hierdoor in staat gesteld een ieder daarvan voor eenen civielen prijs te kunnen bedienen. Arnhem, den 3den April 1829.

C. G. KNOOPS.

§ § § Men vraagt op een Dorp, in het Kwartier Zutphen, op een Notaris-Kantoor, alwaar ook de werkzaamheden van het Bestuur van Burgemeester worden behandeld, een bekwaam JONGELING, van de Protestantsche Godsdienst, van fatsoenlijken Huize, die genegen is te worden opgeleid in het Notariaat.

Iemand hierop reflecterende, adressere zich binnen acht dagen, onder de letters D. H., bij den Drucker dezer Courant. Brieven franco.

† † § Bij eenen Notaris, zijnde tevens Burgemeester en Secretaris ten Platten Lande, in de Provincie Gelderland, wordt § † gevraagd een JONGELING, niet beneden de 15 jaren, van de Protestantsche Godsdienst, eene goede hand schrijvende, in Kost en Inwoning, tegen billijke betaling, ten einde de noodige instructien te bekomen in het Notariele en Administrative vak. — Die hiertoe genegen is, adressere zich met gefrankeerde brieven onder de Letter N., bij den Heer VAN MARLE, Directeur der Posten te Apeldoorn.

§ § § Op een Buiten, een half uur van Nijmegen, wordt tegen § § § Met aanstaande gevraagd een PERSOON, van middelbare jaren, die ten minste Lezen en Schrijven kan en overigens van goede Getuigschrijven is voorzien; als Kuecht, om eenig grof Huiswerk te verrigten, ook Reijzen en Tuigen schoon te houden; alsmede Tuinwerk verstaande, ten einde onder directie van den Tuinman Tuin- en Boschwerk te verrigten.

Men adressere zich in persoon of met gefrankeerde brieven onder Letter N., bij den Heer SMELTEN, in de Grote Straat, te Nijmegen.

* * De TANDMIDDELEN van den, door de Provinciale Geneeskundige Commissie van Gelderland geauthoriseerden, Tandmeester, LEHMAM JOSEPH SON, worden in Commissie verkocht, bij de Boekverkoopers J. Az. DOJER, te Arnhem en W. C. WANSLEVEN, te Zutphen; bij den kunstdraaijer STRONK, te Nijmegen, en bij den Kastelein VERMEER, in het hof van Bertijn te Zevenaar.

De Tandmiddelen zijn: Een TANDPOEDER, ter onderhouding en zuivering der tanden, zonder het glazuur te benadeelen, à 50 Ct het Pakje, en een Tand- en Tandvleesch versterkend ELIXER, ter bevestiging van Scorbutieke en losse Tandten, ter verhoeding der aansteking van dezelve, en ter zuivering van het bloedende en sponsieuze Tandvleesch à f 1 —: het kleine, en f 1 - 50 het groote flesje.

* * Bij C. A. THIEME, te Arnhem, is van de pers gekomen, en in de voornaamste Boekwinkels verkrijgbaar gesteld.

Waderlegging der Verhandeling over de Kerantwoordelijkheid der Ministers volgens het Nederlandsch Staatsregt f 0-75

Voorts wordt bij denzelfden met succes gedebiteerd en is mede af-

om te bekomen:

I. De Zwarte Huzaar, door MICHEL ADREAAN, met gegraveerden titel en vignet. f 3-00

II. De Geheimzinnige Vrouw, door denzelfden, met gegraveerden titel en vignet. f 2-50

III. Toespraak aan Cristenen van alle gelofsbelijdenissen, na mijnen overgang uit de Roomsche tot de Evangelische Kerk; van J. ESTER, voornoemd Pastoor te Zevenaar, naar het handschrift van J. C. A. SANDER. f 4-00

IV. Cristendom en Reijzen, door J. C. A. SANDER en J. G. EYKHOFF. 1ste editie. f 0-60

V. C. NICOLOI, Zelfkennis, Menschenkennis en Verkeering met Menschen. Naar het Hoogduitsch, door W. GOEDS, 2 deelen, 2de druk. f 3-75

VI. J. G. W. MERKES, het Beleg van Maastricht in 1579, met Geschied- en Krijgskundige Aanteekeningen, in carton. f 1-40

VII. Lotgevallen van LODEWYK MANHEIM, een oorspronkelijke Nederlandse Roman. f 2-00

VIII. K. CLEYNMAN, God, mijn alles, mijn vreugde, mijn troost; een Godsdiensig Huisboek voor beschaafde Cristenen. f 3-00

IX. WOLDEMAN'S Natuurschap aan zijnen Zoon. Een Boek voor Jongelingen, ter vorring van hun verstand en veredeling van hun hart. Naar het Hoogduitsch van J. GLAZ, door W. GOEDS. f 2-50

X. Het Nieuwe Testament, ingerigt naar de spelling van den Hoogleeraar SIEGENBEEK, in kl. 12 no. f 1-00

XI. Aanteekeningen, betreffende de Kolonie Suriname, met twee kaartjes. f 1-25